

VERTEC.

Izhaja
1. dné v
mesecu
in stoji
za vse
leto po
pošti
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
Brez
pošte:
za vse
leto 2 gl.
40 kr.,
za pol
leta 1 gl.
20 kr.

Naroč-
nina naj
se na-
prej pla-
čuje in
pošilja
ured-
ništvu v
špi-
talskih
ulicah
hž. št.
273
v Ljub-
ljani.
(Lal-
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 5.

V Ljubljani 1. maja 1875.

Leto V.

Veseli majnik.

Otroci! zopet sije
Cvetóci mesec maj,
Ki zémľjo je predrámil,
Oživil v sládkí mlaj.

Po drevji, po germovji
Prepeva ptica spet;
Po travi in po vejah
Bučéla bere med.

Na lehi se zelenej
Otročji zbor igrá,
Kipí jim rádot glásna
Iz mladega seréa.

Zlatí so žarki solnéni
Po hribih, po doléh
Očárali naravo
V pomladnji sladki sméh.

In kamor se ozíra
Po svétu mi okó,
Povsód je vse vesélo,
Povsód je vse novó.

Peter Gros.

Rózka.

(Povést. Spisal V.—ž—.)

Páličarjeva Rozka, deklica o sedemnajstem letu, služila je v Kranji na Gorénjskem; domá se zaradi uboštva nij mogla hraniti. A poróčili so jej, ko je bila v Kranji, da je nje mati opasno izboléla. Rozka takój ostavi svojo gospodínjo ter odhití domóv, kder je verlo dobro stregla siromašnej bolnici, z delom reddé mater in sebe.

Jednóč po vási prijézdí užé póstaren gospod in ugleda Rozko, peróčo pri vodi. Raz njeno lice je sijala nedolžnost, in tako preprosto se je krétala, tako naravno, da si tujec nij mogel kaj, da bi se ne bil ustavil, konja razjahal ter je poprosil vode. Deklica vzame verč, nastréže ga in podá gospodu, a sama se zopet naglo poprime dela, katero potem skóraj okončá. Gospod je le stal z verčem v roci ter se delal, kakor bi hotel še piti.

Deklica ga spodobno opómni: „prosim, dajte mi verč. Mudí se mi zeló; mati domá potrebuje pomoči.“

„Ali tvoja mati še živí?“

„Dà, gospod, živí še, a bolna je, in zdaj sem jaz nje jedína podpora na vsem svétu.“

„Stanujete li daleč od tod?“

„Tamkaj doli, kder se vidi hižica pri ónej vélikej lipi.“

„To je kočica, dete moje.“

„Ta kočá je naju dom.“

„Nu, ako se ne braniš, domóv te spremim in k tvojej materi pogledam. To hoče biti dobra žena, ka jo hčí tako ljubi.“

„O, mater jaz res ljubim, samo da bi jej mogla poverniti končí nekaj dobrot, kar sem jih od nje užila.“

Rozka zadene kebèl na glavo ter se odpóti; gospod se oberne tudi za njó po ozkej stezi, konja na berzdi vodèč.

K malu sta do hiže dospéla.

Deklica perva stopi v sobo k materi in pové, da je z njo govoril nekakov tuj mož, gosposki oblečen. „Dala mu sem,“ reče, „verč vode ter mu povedala o vašej bolezni, a on sam je prišel zdaj k vam.“

Nekako milo se je stvorilo gospodu, stopívšemu v siromašno kočó, in še bolj se mu je užaílo, ko je tam v kotu na slami videl ubogo ženíco. S krotkim glasom je rekel: „ubožica, zeló se mi smilite!“

„Gospod moj dragí!“ odgovorí bolníca, „nijsem tako siromašna, kakor Vi mislite. Bog mi je dal zeló dobro hčer, ki z ljubeznijo lajša zadnje hipe mojih dníj. Ne verjeli bi, kako se mučí okolo mene, samo da bi me otéla smerti! Šíva, prede, pere, — s kratka, ni po dnevi ni po noči ne počíva. Le njej se mi je zahvaliti, ka sem še na svétu. Bog jej samostotéro popláti, — kar je meni stvoríla!“ Ob teh besedah so staríci solze prilíle in glasno je zaplakala.

Gospod reče deklici: „dobra hčí si! Bodi vedno taka, kakor zdaj, ter slušaj mater in pázi glasu svoje vestí v persih! — Ali bi šla morebiti z menój v Ljubljano? Denem te v samostan, da se čemu naučíš,“ dostavi po dolzem premolku.

Rozka ga čudno pogleda in vpraša: „v Ljubljano? — V Ljubljano da bi šla z Vami?“

Módri očí je uperla v gospoda in stoperv zdaj opazíla, da utegne biti duhovnik.

„Dà, v ljubljanski samostan,“ čestni mož odgovorí.

„Ne, gospod! Nikakor ne morem, če mi tudi poveste, da bodem takój za nuno! Rada bi šla res, a kako se mi je razstati z ubogo bolno materjo?“ deklica terdno reče.

„Morda se večjega mesta bojiš, ker še ne veš, kako je tam?“ vpraša gospod.

„O ne! odgovori Rozka, „služila sem uže v Kranji, a slabo sem živela.“

„Zakaj li?“

„Gospodinja mi je bila jako terdega serca in zato je nobedna dekla nij mogla nad teden dnij služiti. Dela je bilo do pozne noči, ter vsak teden je ukazala, vse prostorne sobe čisto izmiti. Zeló sem se bila prehladila, a ona se nij hotela niti moje bolezní usmiliti, in zmerjala me je, ko sem tedaj prosila, da me oprostí pretežkega posla. To me je zeló peklo, a molčala sem ter vse prebila zaradi Boga in matere. Tudi po ulicah je bilo sem ter tja tekati, da sem več raztergala na črevljih, nego li zaslužila plače. Ako jej kóličekaj nij bilo po godi, uže je náme kričala in me tudi pretepala. Imela je hčer in sina, ter oba sta z menoj delala, kakor mati. Kadar sem plakala, odgovarjalo se mi je: „zato plačujemo in redímo deklo!“ Vendar sem voljno vse preterpéla do materine bolezní.“

„Res je težko,“ izpregovori gospod, „vsacemu ustrecí, kakor bi mignil. Gospodínje naj bi ne pozabile, da so tudi posli stvarí božje, ki imajo v nebesih očeta. Ako služabnica svoje delo pridno opravlja, to nikakor nij menj vredna od svoje gospé, katera jej ukazuje, dobro jé in pije, posečáva prijateljice ter prah pométa po drevoredih in ulicah vsem drugim ljudém, osobíto bolníkom, na veliko preglávico in kvaro. — Ako bi ti bila z menoj hotela iti v Ljubljano, to bi jaz bil skerbel za tvojo mater, a ker se ti ne zdí, — ná to mošnico!“ okončá prijazni gospod, deklici polno mošno ponujáje.

„O gospod, vidim, kako ste blazega serca!“ odgovori Rozka vsa zarudéla; „a mati! kako bi jaz to vzela, česar nijsem zaslužila?“

Tuji mož jej besedo prekíne: „za to ne bodi v skerbéh; prími, kar ti dajem!“

Rozka vzame ponujano mošno ter od samega veselja vsklíkne: „vse to je materino!“ ob enem svojeji materi novce izročáje.

Bolnica je hotela vstati, pred gospoda poklekniti in mu na prevelikej dobrodéjnosti zahvaliti, a on je videl, kaj namérja, ter jo zopet na láhko potisnil k postelji, govoreč: „vi ste res potrebni pomoči; a hvala je božja, ne moja! Ti, blaga Rozka! tudi po sedáj góji mater, kakor si jo do zdaj, in Bog te nikoli ne ostávi!“

To izreksi naglo vsede na konja ter oddirja.

Nij bilo dolgo, in uže se je po vsej vasi raznesla govoríca, da je neznani gospod bil sam ljubljanski vladika (škof) Anton Alojzij Wolf, idóč na Goríčane. Bolna mati in Rozka sta se zeló preplašili, a verjeti iz početka vendar nijsta mogli, da-si je bila daleč znana uljudnost visocega gospoda, ki je često v navadnej obleki brez društva hodil ubožnih ljudíj tolažit in jim pomagat. — Kar gospod župnik Rozko pokliče k sebi ter pové, da je vse res, kakor je svet govoril, in jej še verhu tega reče, naj vsak mesec pride k njemu po novce, katere je odménil vladika njej in materi.

Deklica se uže nij braníla pomoči blazega gospoda.

Minolo je poldrugo leto. Stara mati se je v Gospodu prestavila na ón svet, a deklica je prosila župnika, da bi jej pomogel zdaj v samostan priti.

Nij zamán prosíla; njej želji je bilo skóraj ustreženo. Baš pred nekoliko

leti je v Ljubljani pobožna nuna umerla na žalost vsacemu, kdor jo je poznal.

Nje otročja ljubezen nij ostala brez povračila, in do konca svojih let je v serci nosila tolažéči glas, da je ona bolnej materi bila na stara leta jedína podpora!

Sirota.

(Spisala Lujíza Pesjakova.)

Živelo je ubogo dekletce. Bilo je sirota, samohrana v širocem svetu. Hižice nij imela, kder bi bila domá, ni posteljice, da bi na njej spala, niti ne sladkega naročaja, kateri bi jej bil v obrambo. Umejete li, mladi prijatelji, kaka nesreča je to? Premislite, kaj bi vi počeli brez očétine in materine ljubezni, — brez tiste ljubezni, ki vas neprestano in milo pazi, ki se za vas žertvuje, ki sama sebe pozabivši razven vas ničesar na zemlji ne vé! Tega božijega darú se sirota nikoli nij veselila. Ko je ona ugledala beli dan, tedàj je nje mati umírala; goreče je poljubila svojo hčerko ter se z njo razstala.

Bilo je zima. Pod milim nebom je vse zmerzovalo in sneg je šel, da je cesto debelo zamétal. V tem hudem vremenu je sirota šla v gozd, sama nij vedela, kám. Slaba srajčica, staro krilce sta bili nje jedino oblačilo, in težke leséne črevlje je imela na nožících. V roci je nesla košček suhega režnega kruha, milostúnjo usmiljene žene. Merzlo je bilo v gozdu! Ledni sever je bril skozi toge veje visokih dreves! In samota je bila tam, presamota! Le sem ter tja se je v debelem snegu videl boječí sled lehkonôge serne, katera je plaha smuknila v germovje, ako je v dálji zavíl gladni volk. Ko sirota hodi tako po temnem lesu, tresóč se od groze in mraza, sreča otroka, ki je prosi: „daj mi kruha! Uže davno nijsem nič jedel; lačen sem!“ Sirota mu dá ves kruh; a dete izgine, rekši: „Bog ti poverni!“ Dekletce dalje odpotuje ter k malu potem sreča, kakor je meníla, drugo dete, ki je bilo še slabéje oblečeno nego li ona sama. „Daj mi svoje krilce, ne morem se geniti od mraza!“ Sirotká sleče jedíno svoje krilce in vá-nje obleče otročička. Tudi ta jej izgine izpred očíj, rekši: „Bog ti poverni!“ Jedva se napóti dalje, kar zagleda uže tretje dete, boso po snegu hodéče. „Ubožec!“ misli sama v sebi ter se naglo sezuje in leséne črevljice ponudi otroku, kateri je vzame in reče: „Bog ti poverni!“ ter izgine.

Zdaj je bila sirotká bosa in v samej srajčeki sredi neizmerne šume. Mislila je, da je bode konec od mraza; ali evo! svetloba zasije okolo nje in velik gospod je stal pred njó. Krotko, neizrečno milo jo pogleda, in kadar mehko, blago roko položí sirotki na glavico, katere do zdaj nihče nij gládil in negóval, uže nij čutila ni mraza, ni samote; ogrevala jo je nebeska radost. Minol je strah in groza; lepo se je ubožici zdelo tudi tam v divjej šumi, — zdaj uže nij bila sirota, kajti ljubezen se je ná-njo ozírala! Gospod reče: „ker si me trikrat usmiljeno obdaríla, da-si gladna in premražena bivši, hočem tudi jaz tebe darovati. Preljuba moja hčerka, po sedàj ne bodeš nikoli terpela niti gládi niti béde na zemlji; srečna in blagoslovljena imaš po njej